

Per amur da la vita – tematisar ina donaziun d'organs en cas da mort

■ En Svizra spetgan blers umans sin in organ. Cun esser perencletg cun ina donaziun, pon ins salvar vita. Cun la campagna «Discurra da la donaziun d'organs», lantschada il 2016, vulan l'Uffizi federal da sanadad publica e la fundaziun Swisstransplant sensibilisar la populaziun davart questa tematica. La finamira è d'animar uschè bleras persunas sco pussaivel da sa confruntar cun la dumonda, sch'ins veglia dar organs, tessids u cellas suenter la mort u betg.

Per ils confamigliars sa tschenta mintgatant fitg andetgmain la dumonda d'ina donaziun d'organs. Perquai vul la campagna er render attent da discurre cun ils confamigliars davart l'atgna voluntad. Uschia pon els decider en il senn da la persuna defuncta e vegnan distgargiads en ina situaziun da malencurada.

Tge po vegnir dà?

Suenter la mort pon vegnir dads ils suandants organs: gnirunchels, pulmum, gnirum, cor, pancrea (u sias inslas da Langerhans) ed il begl stretg. Ultra d'organs pon er vegnir dads tessids sco per exempel la cornea da l'egl u valvas dal cor ed avainas grondas. Tar tschertas malsognas èn transplantaziuns da la cornea l'ultima speranza da las pazientas e dals pazients che daventassan uschiglio tschorvs.

Transplantaziuns da valvas dal cor e d'avainas pon salvar la vita en cas da defurmiations, d'infeziuns e da malsognas cun tumors.

Cellas da basa dal sang vegnan prelevadas actualmain mo en il rom d'ina donaziun d'ina persuna viva. Ina transplantaziun da cellas da basa dal sang è savens l'unica speranza sin guariziun per umans ch'han ina malsogna dal sistem che producescha il sang. Tgi che vul savair dapli davart la donaziun da cellas da basa dal sang u vul sa laschar registrar sco donatura u donatur, po ir sin la pagina d'internet da la donaziun da sang da la Crusch Cotschna Svizra: www.sbcs.ch.

Vegni pajà per ina donaziun?

La Lescha da transplantaziun scumonda il commerzi cun organs, cun tessids u cun cellas e prescriba ch'ina donaziun stoppia esser gratuita. La donaziun d'organs, da tessids u da cellas è en mintga cas voluntaria e facultativa e na vegn betg indemnizada finanziar. Per ils confamigliars n'ha ina donaziun er nagins dischavantatgs finanziars.

Tgi po far ina donaziun?

Organs, tessids e cellas pon per il solit vegnir dads fin en l'auta vegliadetgna. Decisiv è il stadi da sanadad da la donatura u dal donatur sco er la funzionalitad dals organs e dals tessids e betg la vegliadetgna. Er umans cun tschertas malsognas (tranter auter in pèr malsognas cun tumors) pon

La campagna vegn purtada da l'Uffizi federal da sanadad publica e da Swisstransplant.

eventualmain dar organs u tessids. Sche quai è pussaivel, vegn controllà curt avant u durant la prelevaziun.

Mintga persuna a partir da 16 onns po emplenir in attest da donaziun. Sch'i vegn en dumonda ina donaziun tar ina persuna pli giuvna, decidan ses represchentants legals.

Cura èsi pussaivel da prelevar in organ?

Pussaivla è ina prelevaziun d'in organ tar ina persuna trapassada, sch'ella è morta pervia d'ina blessura cerebrala directa (primara), per exempel suenter ina sanganada dal tscharvè u suenter in accident cun ina blessura da la chavazza e dal tscharvè. En cas pli rars èsi pussaivel da prelevar organs er, sch'ina persuna è morta pervia d'in donnegiamment indirect (secundar) dal tscharvè suenter ina disditg dal cor e da la circulaziun.

Tgi che mora a chasa, na po betg daventar donatura u donatur d'organs, perquai che la prelevaziun pretendia preparaziuns medicinalas che pon vegnir fatgas mo en in ospital.

Cura èsi pussaivel da prelevar in tessi?

La cornea da l'egl po vegnir prelevada da mintga persuna trapassada. Per quai na dovri naginas mesiras medicinalas preparativas. Ella po vegnir prelevada fin a 48 uras suenter la mort.

Valvas dal cor vegnan prelevadas, sch'il cor d'ina donatura u d'in donatur n'è betg pli adattà medicinalmain per ina transplantaziun (p.ex. suenter in infarct dal cor). Ins na duess perquai betg excluder la donaziun da las valvas dal cor e d'avainas, sch'ins è d'accord ch'il cor vegnia prelevà.

Co vegn constatada la mort?

Avant ch'i vegnan prelevads organs d'ina persuna defuncta, sto sia mort vegnir cum-

provada senza dubis. Perquai ston duas medias u medis ch'han la qualificaziun correspundenta confermar tenor il princip da quatter eglis ch'il tscharvè ed il bist cerebral na funcziunan definitivamain betg pli (ins discurre da la cumprova da la mort cerebrala). Las visitas medicalas ed ils tests che vegnan fatgs en quest connex èn definids cleramain e ston vegnir confermads en scrit.

Questa cumprova da la mort sto vegnir fatga en Svizra tar mintga donatura u donatur potenzial d'in organ, independentmain dal fatg, sche la mort è entrada suenter ina blessura directa u suenter in donnegiamment indirect dal tscharvè. Las medias ed ils medis che cumprovan la mort na dastgan betg appartegnair als medems teams che prelevan ils organs u che fan las transplantaziuns.

Pertge dovri mesiras medicinalas preparativas?

Las mesiras medicinalas preparativas vegnan fatgas suenter la sistida da la terapia ed avant la prelevaziun dals organs. Tar ina persuna grevamain malsaina u grevamain blessada vegn sistida la terapia da sopravvivenza mo, sche la mort n'è betg pli evitabla e sche mintga ulteriur tractament n'ha pervia da quai pli nagin senn. La decisiun da sistir la terapia vegn adina prelevada independentmain da la dumonda, sch'il consentiment per prelevar organs, tessids u cellas è avant maun.

Mesiras medicinalas preparativas n'han nagin nizz direct per la pazienza u per il pazient. Ellas èn necessarias per mantegnair ils organs. Senza mesiras medicinalas preparativas n'èsi betg pussaivel da far cun success ina transplantaziun. Pervia da quai è l'attest da donaziun concepì uschia ch'ins consenta cun in «gea» tant a la prelevaziun sco er a las mesiras preparativas. Sch'i n'exista nagin attest da donaziun, dastgan mesiras medicinalas preparativas vegnir fatgas mo, sch'els confamigliars u sche la persuna da confidenza consentan a questas mesiras.

Tgi ch'ha ina disposiziun dal pazient e vules dar ses organs, duess remartgar explicitamain en la disposiziun che las mesiras medicinalas preparativas necessarias dastgan vegnir fatgas per pussibilitar la prelevaziun d'in organ.

Tge mesiras medicinalas preparativas vegnan fatgas?

Per ch'els organs na vegnian betg donnegiads, èsi necessari da prender – tut tenor la situaziun – differentas mesiras: Ina respiraziun artificiala gia cumenzada vegn cuntinuada; i vegnan dads medicaments che sustegnan la circulaziun e che reglan l'equiliber ormonal; ed i vegn prendi sang per far las analisas necessarias en il laboratori. Ils

resultats servan a controllar las funcziuns dals organs.

In exempel concret d'ina donaziun d'in organ

Il cas urgent

In um vegn purtà a l'ospital cun ina greva sanganada dal tscharvè. Il team da medias e da medis e da la tgira sa stentan sin la staziun d'urgenza e sin la staziun da tgira intensiva da salvar sia vita. Displaschaivlain na gartegia quai betg e sia mort na po betg pli vegnir evitada. Mintga ulteriur tractament è perquai senza speranza.

Co vinavant?

En quest cas tematischan las medias ed ils medis cun ils confamigliars la dumonda d'ina donaziun d'organs u da tessids. Il pazient daventa in donatur pussaivel, sch'el ha fixà en scrit (p.ex. sin in attest da donaziun u en ina disposiziun dal pazient) ch'el veglia dar ses organs e tessids e ch'el saja d'accord cun las mesiras preparativas. Sch'i n'è betg avant maun ina tala decleranza, vegnan dumandads ils confamigliars ils pli stretgs, sch'il pazient saja s'expressi durant la vita davart ina donaziun. Sche la voluntad dal pazient n'è betg enconuschna, decidan ils confamigliars. En quest connex ston els resguardar la voluntad probabla dal pazient. Sch'in consentiment è avant maun, vegni cuntinuà cun la respiraziun artificiala ed i vegnan prendidas, sche necessari, ulteriuras mesiras medicinalas preparativas per mantegnair ils organs.

Senza consentiment per ina donaziun d'organs u da tessids vegnan ussa sistidas tut las mesiras terapeuticas.

Constataziun da la mort

Las medias ed ils medis fan ussa las examinaziuns prescrittas per constatar la mort. Quellas conferman che l'um è mort. Perquai ch'il pazient vegn respirà artificialmain, mancan ils segns exterius tipics per la mort sco la marvezza da mort u flatgs da mort.

La tschertga da retschavidras e retschaviders adattads

Ussa cumenza la tschertga da retschavidras e da retschaviders adattads. Pli identicas che las caracteristicas dal sang e dal tessi èn tranter la donatura u il donatur e la retschavidra u il retschavider, e pli bain vegn a funcziunar l'organ suenter la transplantaziun e pli pitschen è il privel d'ina refusa. Per examinar quai ston vegnir fatgas numerusas analisas da laboratori.

La prelevaziun

A medem temp sco la tschertga da retschavidras e retschaviders cumenzan tar il defunct las preparativas per prelevar ils organs. La coordinaziun è fitg complexa. Sche retschavidras e retschaviders han pudì vegnir chattads, vegn il donatur manà en la sala d'operaziun. Suenter la prelevaziun vegnan ils organs purtads als centers da transplantaziun. Quests transports ston vegnir fatgs uschè svelts sco pussaivel, perquai ch'els organs mantegnan lur funcziun mo per in curt temp, sch'il sang na circulescha betg pli. Sch'i vegnan prelevads er anc tessids, vegn quai fatg suenter la prelevaziun dals organs. Sche tessids vegnan prelevads, na fai betg uschia prescha, perquai che quels na ston betg vegnir transplantads immediatamain e pon vegnir depositads.

Il process da donaziun, dal mument che la mort vegn constatada fin al mument che la prelevaziun d'organs e da tessids è finida, dura per regla 12 fin 24 uras. Ils confamigliars na vegnan betg infurmads, tgi ch'ha survegni in organ u in tessi.

Prender cumià

Cur ch'els organs ed ils tessids èn prelevads, vegnan serrads tut ils tagls d'operaziun. Las cusadiras sa chattan a lieus che n'èn betg

visibels, sche la persuna trapassada vegn messa en bara. Ussa pon ils confamigliars prender cumià.

Fatgs impurtants pertutgant l'attest da donaziun

Sin l'attest da donaziun pon ins menziunar, sch'ins vul esser donatura u donatur u betg. Ins po restrenscher la donaziun a tscherts organs, tessids u cellas. Senza mesiras medicinalas preparativas n'èsi betg pussaivel da far cun success ina transplantaziun. Pervia da quai è l'attest da donaziun concepì uschia ch'ins consenta cun in «gea» tant a la prelevaziun sco er a las mesiras preparativas.

Sche l'attest da donaziun va a perder u na vegn betg chattà, vegnan dumandads ils confamigliars ils pli stretgs, sch'els enconuschan la voluntad da la persuna defuncta areguard la donaziun d'organs, da tessids u da cellas. Sche betg, ston ils confamigliars decider e resguardar en quest connex la voluntad probabla da la persuna defuncta. Igl è perquai inditgà da communigar l'atgna voluntad adina er als confamigliars ed eventualmain er ad ulteriuras persunas da confidenza.

La voluntad da la persuna trapassada preceda la voluntad dals confamigliars. Sche la persuna trapassada ha surdà la decisiun ad ina persuna da confidenza, decida quella empè dals confamigliars ils pli stretgs. Sch'i n'existan nagins confamigliars u sche tals n'èn betg cuntanschibels, èsi scumandà da prelevar organs, tessids u cellas. Tut questas premissas èn fixadas en la Lescha da transplantaziun.

Attests da donaziun da l'exteriur, versius anteriuras da l'attest da donaziun svizzer u ina indicaziun simpla scritta a maun vegnan resguardads sco valaivels, sch'els cuntengnan – ultra da la clera decleranza da voluntad – las suandantas indicaziuns: prenum, num, data da naschientscha, data e sutscriziun. Tut las persunas ch'han cumpli il 16avel onn da vegliadetgna pon emplenir in attest da donaziun. Las indicaziuns sin l'attest da donaziun na vegnan registradas nagliur. Perquai èsi impurtant da purtar l'attest adina cun sai.

En paucs pass a l'agen attest da donaziun

L'attest da donaziun pon ins empustar online u stampar sez sut www.leben-ist-teilen.ch u www.swisstransplant.org. Attests da donaziun pon er vegnir retratgs gratuitamain en bleras praticas da medi, apotecas ed ospitals u tar: Swisstransplant, chascha postala, 3011 Berna, tel. 0800 570 234. Ultra da quai pon ins fixar la voluntad en in attest da donaziun digital sin l'agen smartphone, e quai cun agid da l'app «Medical ID» che po vegnir chargiada giu gratuitamain da www.swisstransplant.org.

Sin l'attest da donaziun èn da far las suandantas indicaziuns: 1) Scrivere il prenum ed il num cun bustabs da stampa bain legibels; far l'indicaziun da la data da naschientscha (quella impedescha scumbigls cun persunas dal medem num); sutscrivere l'attest ed agiunscher la data actuala. 2) Decider sch'ins vul permetter, permetter per part u scumandar la prelevaziun d'organs, da tessids u da cellas en cas da mort. Ins po er surdar questa decisiun ad ina persuna da confidenza. Impurtant: Far ina crush mo tar ina da questas quatter pussaivladads.

La presentaziun:

Uffizi federal da sanadad publica / Swisstransplant. Campagna «Discurra da la donaziun d'organs» (2016). www.leben-ist-teilen.ch.

Dapli infurmaziuns:

chatta.ch/?hid=1719
www.chatta.ch

Attest da donaziun d'organs
Organspende-Karte

DISCURRA DA LA DONAZIUN D'ORGANS
LEBEN-IST-TEILEN.CH

Declaranza da voluntad per u cunter la prelevaziun d'organs, da tessids u da cellas per transplantaziun
Willensäußerung für oder gegen die Entnahme von Organen, Geweben oder Zellen zum Zweck der Transplantation

Schweizerische Interessensgemeinschaft
Confamigliars svizra
Confamigliars svizra
Einsparungsvereinigung des Innern (EVI)
Bundesrat für Gesundheitswesen

swiss transplant

Remartga:
Communigià Voss a voluntad per tutgant la prelevaziun d'organs, da tessids u da cellas a Voss confamigliars.
La basa per la declaranza da voluntad che quest attest cuntengna en ils artigels 9 e 10 da la Lescha da transplantaziun.
Ulteriuras infurmaziuns chattais Voss sin il portal d'internet da l'Uffiz federal da sanadad publica UFSP sut www.leben-ist-teilen.ch u sut www.swisstransplant.org.

Jau esprim mia voluntad per il cas ch'ina donaziun d'organs, da tessids e da cellas vegn en dumonda suenter mia mort:
Ich äusser mein Willen für den Fall, dass nach meinem Tod eine Entnahme von Organen, Geweben oder Zellen in Frage kommt:

Personenname (Vor- und Nachname): _____
Datum der Niederschreibung: _____ Datum/Unterschrift: Datum/Unterschrift

Jau di GEA a la prelevaziun da tut ils organs, da tutt ils tessids e da tut las cellas ed a las mesiras medicinalas preparativas cun cellas cun qual. Ich sage JA zur Entnahme jeglicher Organe, Gewebe oder Zellen und zu den damit verbundenen vorbereitenden medizinischen Massnahmen.

Jau di GEA a la prelevaziun dals suandants organs, dals suandants tessids e dals suandants cellas ed a las mesiras medicinalas preparativas cun cellas cun qual:
Ich sage JA zur Entnahme folgender Organe, Gewebe oder Zellen und zu den damit verbundenen vorbereitenden medizinischen Massnahmen:

cor / pulmum / gnirom / gniunchel / begl stretg / pancrea / cornea da l'egl / valvas dal cor ed avainas / cellas da basa dal sang / valvas dal cor ed avainas / cellas da basa dal sang

Jau di NA a la prelevaziun d'organs, da tessids u da cellas.
Ich sage NEIN zur Entnahme von Organen, Geweben oder Zellen.

Jau sutschach la decisiun a la suandanta PERSUNA DA CONFIDENZA:
Ich überlasse den Entscheid folgenden VERTRAULICHEN PERSONEN:

L'attest da donaziun sa lascha stampar sez sut www.swisstransplant.org.